

laudatus jam *Morhofius P. II. c. XI. Polyb.* svadet. Alia quippe logica est tyronum, quæ in notionibus, quas vocant, secundis occupatur; alia est virorum de rebus philosophantium. Hæc vere est *ars cogitandi.*

CAP. II.

De Studio Metaphysico.

§. I.

ETsi *Plutarchus* in *Alexandro* de Metaphysicis *Aristotelis* non admodum præclare sentit. *Ἀληθῶς*, inquit, ἡ μετὰ τὰ Φυσικὰ πραγματεία, πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν ἔδὲν ἔχει χρήσιμον, h. e. *Revera commentarius ille Metaphysicus ad docendum vel discendum nihil habet compendii*; non tamen ideo ejus studium plane contemnendum venit. Nam posteaquam termini Metaphysici à *Johanne Damasceno* inter Græcos, & *Petro Lombardo* primum, postea vero Scholasticis Theologis, Theologiæ admixti fuere, nullus hodie

hodie in Theologia polemica felices progressionēs absqve illorum notitia faciet. Deinde etiam nulla fere scientia seu philosophica, seu juridica est, in qua non legantur termini Metaphysici; quippe quibus vel definitiones vel distinctiones rerum rotundius exprimi solent. Quapropter etiam *Hugo Grotius* in *Epistola ad Benjaminum Maurem*, Legatum Regis Galliarum, suadet primam Philosophiam, h. e. Metaphysicam delibare. At illius studio immergi, aut etiam eò consensescere velle, *Jacobus Focanus*, *Dissertat. de Studiis*, magnopere reprehendit. *Profecto Patres*, inquit, *antiqui, viri pii & docti & magni Theologi, huic studio Metaphysico atque Aristotelica Theologia non ita indulserunt; imò à viris doctis observatum est, quò quis magis Aristotelicus esset, eò minus Christianum fuisse: ut non vane Melanchthon dixerit; non sapere Christum tali palato, quò Aristotelicis argutis infectum est.* Adde, quò olim mul-

ti viri docti, Origenes, Clemens Alexandrinus, Justinus, Augustinus & alii, ex Platonis schola ad Ecclesiam Christianam transferint; sed nulli, aut certe pauci ex schola Aristotelis, qui Metaphysicis ejus speculationibus & argutiis infecti erant. Et paucis interjectis, pergit: Et quis dubitat, in Papatu ante aliquot secula per scholasticos doctores, Thomam, Scotum, Bonaventuram & alios, Aristoteli & ejus philosophicis tricis, & nugis nimis addictos, Theologiam non solum contaminatam & profanatam, sed penitus corruptam & extinctam esse? Nicolaus Beroaldus apud eundem Focanum, de Metaphysica Theologia loquens, disertè ait; illos, qui sophisticis istis nugis & frivolis argutiis dediti sunt, non rebus ipsis, sed rerum umbris falsisque imaginibus inherere; & longe falli, totaque via aberrare. Non enim (inquit) studiosorum ingenia exacuunt captiuncula ista, & trica spinosa, (ut plerisque persuasum est;) sed mentis succum

cum omnem exhauriunt, adeoque à pietatis studio multos abducunt, &c.

§. 2.

Verum media hic via incedendum; ne illam vel contemnamus penitus, vel cum Scholasticorum turba, ex eadem faciamus realem disciplinam, qvallis forte Aristotelis videri potest, qvi primam substantiam immobilem, h. e. DEUM in ea simul contemplatus est. *v. l. IV. Metaphys. c. 2. & Philosoph. Altorf. p. 519. 520.* Scholastici, qvi omnem pene solidam philosophandi rationem perverterunt, per nescio qvas abstractiones, *ens quatenus ens*, in abstractione à Deo & creaturis, à substantia & accidente sumtam, Metaphysicæ suæ objectum fecêre, eamqve parum apte reginam scientiarum appellarunt; cum servæ vicem in aliis scientiis obire soleat. Sanè, qvi illam pro scientia vere ita dicta venditant, apud rerum gnavos non facile fidem invenient.

§. 3.

S. 3.

Ultimum hujus erroris fontem B. So-
 cer meus *Jacobus Thomafius*, in *Historia*
varie fortuna, quam *disciplina Meta-*
physica subiit, sub finem *Erotematum*
 fuorum *Metaphysicorum*, erudite dete-
 xit; ostendens, *Metaphysicam Schola-*
sticorum, quæ in *Scholis & Academiis*
 docetur, non nisi *Lexicon* quoddam
Philosophicum esse, in formulam scien-
 tiæ redactum, quo nemo eruditorum
 carere facile possit. Quis enim voca-
 bula, trita licet in *Scholis*, ut *entis*, *es-*
sentia, *persona*, *potentia*, *actus*, *causa-*
rum, *effecti*, *necessarii*, *contingentis*, *to-*
tius, *partium*, *unionis*, *positivi*, *privativi*,
distinctionis, *oppositi* & similia, rectè,
 sine *Metaphysicæ* ope intelligat, aut
 exponat? Ne dicam majorem *Theolo-*
giæ polemicæ partem, scholarum forte
 vitio, his vocabulis involutam esse.
 confer *illustris Dn. Seckendorff I, Patro-*
ni mei faventissimi, Christen-Stats
l. III. c. VIII.

S. 4.

§. 4.

Magistri ergo in hac eruditionis parte consulendi sunt, qui eam perspicue tradiderunt; ut *Cornelius Martini*, & *Henningus Arnisaus*; vel qui uberius hanc doctrinam explicatam dedere, *Scheiblerus*, *Ebelius*, *Jacchaeus*, *Jacobus Martini*, *Stablius*, & *Weisius*, Professor *Giessensis*. Grandiores commentarios reliquerunt *Francisc. Suarez*, quem magno numero secuti sunt alii ex Scholasticorum natione, *Fonseca*, *Mendoza*, *Capreolus*, *Arriaga*, & multi alii, quos evolvere non nisi illis, qui otio abundant & tricus delectantur, svademus. Studiosos Theologiae polemicae, post compendium aliquod evolutum, *Kesleri Metaphysicam Photinianam*, & *B. Calovii Metaphysicam divinam*, inspexisse aut evolvisse non poenitebit. Juris autem cultoribus sufficit, compendium aliquod perlustrasse, ut terminorum passim obviorum notitiam sibi comparant. Tale *B. Thomasiae Erotemata Metaphysica* praestant.

CAP.